

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1981
FORFATTER:	Marie Ravn
TITEL:	De socialdemokratiske kvindeudvalg i Kolding
KORT RESUME:	Socialdemokratisk kvindeforening fra 1913 og kvindeudvalg fra 1935

De socialdemokratiske kvindeudvalg i Kolding

af Marie Ravn

Sidst i 20'erne, da Socialdemokratiet havde en betydelig medlemsfremgang, opstod der også blandt socialdemokratiske kvinder et ønske om at udrette mere end en enkelt bestyrelsespost hist og her gav mulighed for. I første omgang var det især de kvindelige partimedlemmer i København, der dannede særlige *Kvindeudvalg*, men det varede ikke længe, før ideen bredte sig til provinsen. Netop derfor gav denne organisatoriske nyskabelse da også anledning til stor diskussion i partiet. I 1929 blev det imidlertid af forretningsudvalget for Socialdemokratisk Forbund vedtaget at godkende visse retningslinier for Kvindeudvalgenes arbejde.

Kvindeudvalgene skulle være rådgivende og kunne ikke træffe selvstændige beslutninger uden partibestyrelsens godkendelse. Retningslinierne gav i øvrigt kvindeudvalgene følgende hovedopgaver:

1. at bistå bestyrelserne i deres bestræbelser på at øge tilgangen af nye medlemmer, 2. ved valgene at aktivere flest mulige kvindelige medlemmer til at møde frem, 3. at fremsætte særlige forslag til bestyrelserne om gennemførelse af oplysningsarbejde (f.eks. studiekredse, besøg, særlige foredrag osv.), som kunne tjene til at gøre de kvindelige partimedlemmer mere aktive i partiarbejdet.

Socialdemokratisk Kvindeforening i Kolding

I Kolding havde der siden 1908 været kvindelige partimedlemmer, bl. a. fordi man på partiets generalforsamling dette år vedtog at optage kvinder for halvt kontingent, nemlig 25 øre i kvartalet.

Ved valget til Hjælpekassen samme år sikrede partiet endog at kvinderne fik en repræsentant valgt, idet Katrine Hansen på forhånd fik tildelt en »sikker« plads på opstillingslisten. Hun opnåede da også valg sammen med tre andre socialdemokrater. Denne tidlige »kønskvotering« blev imidlertid ikke gentaget senere, og ved de ef-

terfølgende valg måtte kvinderne indgå i afstemningen på lige fod med mændene.

Ved kommunalvalget den 12. marts 1909 havde kvinderne for første gang i Danmarkshistorien valgret, og forud for det følgende kommunalvalg i 1913 foreslog frøken Jensen på den koldingensiske partiforenings generalforsamling på Socialdemokratisk Kvindeforenings vegne, at der blev opstillet fire kvinder til valget. Af de fire foreslåede opnåede Kristine Sørensen den bedste placering på opstillingslisten, og blev da også indvalgt i byrådet ved valget i marts måned.

Kristine Sørensen (1871-1957). Første kvindelige socialdemokratiske byrådsmedlem (1913-25, 1928-30). Medlem af Kvindeforeningen siden dens start o. 1910 og medlem af Kvindeudvalget 1935-36.

Marie Lauritsen (1895-1967). Medlem af Kvindeforeningens bestyrelse og dens formand til 1946. Medlem af Kvindeudvalget fra 1935, formand 1951-65.

Allerede før 1913 havde man således i Kolding en aktiv socialdemokratisk Kvindeforening, der gennem årene samlede mange kvinder. Dette bevirkede da også, at Kristine Sørensen opnåede genvalg ved de følgende kommunalvalg.

Kvindeforeningen var imidlertid også virksom på andre måder. Således afholdtes i 1925 for første gang en fest for byens ældre medborgere, et arrangement, der på dette tidspunkt var en tiltrængt opmuntring for deltagerne. Succes'en bevirkede da også, at dette arrangement siden er blevet gennemført hvert år helt frem til i dag, hvor det stadig samler 400-500 mennesker.

Det første Kvindeudvalg, 1935.

I 1935 var Marie Lauritsen formand for Kvindeforeningen. Hun var utrættelig i sit arbejde for kvindesagen og gennem årene en af Socialdemokratiets mest ihærdige forkæmpere. På hendes foranledning holdtes et stort kvindemøde med folketingsmedlem Nina Andersen om kvinders udearbejde og om deres pligt til at organisere sig.

På samme møde talte Margrete Høst, København om Kvindeudvalgene og deres betydning. Heller ikke i Kolding var tanken om Kvindeudvalg ny, men havde været meget diskuteret bl. a. p.g.a. Kvindeforeningens eksistens. På generalforsamlingen den 8. august 1935 oprettedes imidlertid det første Kvindeudvalg, hvis medlemmer blev Kristine Sørensen, Anine Lind, Marie Lauritsen, Karen Jørgensen og Hilma Larsen.

Træk af Kvindeudvalgets arbejde 1935-1981.

Selv om udvalget ikke skulle have besluttende myndighed fik det alligevel – efter Anine Linds forslag – en vis indflydelse, idet det sikredes en fast repræsentant i partibestyrelsen. Alligevel førte Kvin-

Medhjælpere ved fest for byens ældre medborgere på Alhambra o. 1939. Lignende fester var holdt af Kvindeforeningen siden 1925.

Kvinderne stiller op til demonstration i 1936 ved partiets 50 års jubilæum. Den ene bannerbærer er Anna Møller. Marie Lauritsen i midten.

Deltagere i Kvindeudvalgets udflugt juni 1937 til Drejens optagelseshjem. Den første udflugt, udvalget arrangerede var til skolehjemmet i Sjølund 1936.

deudvalgets oprettelse ikke umiddelbart til at Kvindeforeningen standsede sin virksomhed. De to organisationer arbejdede sideløbende helt frem til 1946, hvor Kvindeforeningen efter mere end 30 års pionerarbejde indstillede sit arbejde, samtidig med at Kvindeudvalget udvidedes med to medlemmer.

Den 22. august 1935 konstituerede det nyvalgte Kvindeudvalg sig med Anine Lind som formand. Allerede ved det første bestyrelsesmøde blev der samtidig lagt en linie for det fremtidige arbejde. Som foreløbigt mål skulle der sigtes mod et månedligt møde. Af økonomiske grunde var det nødvendigt i første omgang at koncentrere sig om lokale talere, men endvidere besluttedes det at starte en studiekreds og et sykursus.

Det første sykursus havde 10 deltagere og blev ledet af fru Skøde Petersen. Men Kvindeudvalgets kursusvirksomhed voksede hurtigt. Allerede i januar 1936 oprettede man to hold, og samme år afholdtes der kursus over 3 aftener omkring emnet »Seksual hygiejne« med læge fru Daugaard som leder. Trods prisen – 75 øre for alle tre aftener – deltog omkring 100 kvinder.

Helt fra begyndelsen i 1935 og op i 50'erne var det imidlertid Kvindeudvalgets *sykursus*, der især samlede deltagere. Tøj var endnu en mangelvare og gik derfor i arv inden for familien, og sykurserne gav fine muligheder for at få tøjet til at skifte »udseende« – hvilket var en økonomisk nødvendighed for mange familier.

Den spæde start på kursusvirksomheden i 1935 har udviklet sig stærkt. I dag har Kvindeudvalget i Kolding 26 forskellige hold, hvor der tilbydes undervisning og uddannelse inden for forskellige områder.

Også de *studiekredse*, der startede over emner hentet fra aviser eller fagblade (bøger var for dyre at

Anine Lind (1887–1960). Første formand i Kvindeudvalget 1935–43 og igen 1946–50. Medlem af Kolding byråd 1937–42 og 1946–58.

Andrea Jørgensen (1889–1960). Formand for Kvindeudvalget 1943–46 og medlem af udvalget gennem 23 år.

Sonja Andersen (f. 1918). Formand for Kvindeudvalget fra 1965 til i dag, medlem af Kolding byråd siden 1962.

anskaffe) blev efterhånden mere omfattende både hvad angår deltagertal og emner: »Dit barn og dig« og »Samfundsproblemer« er blot nogle enkelte eksempler på sådanne studiekredse, der efterhånden udviklede sig til et fast ugentligt møde hver torsdag. I dag er der formentlig ikke den virksomhed, sociale institution eller skole her i byen, der ikke på et eller andet tidspunkt har været besøgt som et led i en sådan studiekreds.

Besøgene har vekslet med *foredragsrækker*, der har beskæftiget sig næsten med alt, hvad et menneske har mulighed for at møde i tilværelsen. Foredragsrækken »Fra vugge til grav« kan næsten stå som en slags fællesnævner for Kvindeudvalgets oplysningsarbejde gennem disse 45 år.

Kvindeudvalget og andre organisationer

Kvindeudvalgets samarbejde med andre organisationer har givet sig mange forskellige udslag og har taget mange forskellige former. Bl.a. afholdtes i 1938 sammen med Dansk Kvindesamfund og Husmoderforeningen et møde med Dr. Johannes Fabricius om kvindesygdomme, og samme år indledte Vera Skaltz fra Mødrehjælpen ved et møde, hvor også byens læger og Socialudvalget deltog. Formålet var at få en afdeling af Mødrehjælpen til Kolding, men i 1939 fik man afslag. Samtidig blev det imidlertid præciseret, at byen evt. kunne komme i betragtning, hvis man senere ville oprette en filial – og dette skete da også i løbet af 50'erne, hvor Mødrehjælpen flyttede ind som lejere i Ungdomshjemmet i Riberdyb.

I 1948 indledtes et samarbejde med børnehaveleder Gertrud Schmidt, der forsøgte at skaffe nye lokaler til sin børnehave, der tidligere havde haft til huse i den forhenværende »Kolding Døtreskole«. Denne var nu solgt til »Realsko-

len«, men Arbejdernes Andelsboligforening ville gerne bygge en børnehave i Vifdam.

Samtidig mente Kvindeudvalget, at der var et behov for et fritidshjem og udarbejdede derfor tegninger til et byggeri sammen med børnehaven, der tilsammen ville koste 350.000 kroner. Tegningerne blev godkendt i Overinspektoratet for Børneforsorgen, men til gengæld blev en ansøgning til kommunen om garanti afslået under henvisning til, at man ikke mente at kunne yde tilskud til et bestemt politisk parti.

Heldigvis ville Børnenes Vel påtage sig at gennemføre opgaven, hvilket alle var taknemmelige for – formentlig ikke mindst de børn, der siden har benyttet fritidshjemet.

Også *Børnefilmklubben* blev i 1954 startet på baggrund af et samarbejde, som bl.a. omfattede Kvindeudvalget. Herudover deltog Danske Kvinders Beredskab, Kvindernes Internationale Liga til Fred og Frihed, Konservativ Kvindekreds, Kolding Husmoderforening og Dansk Kvindesamfund. Trods det noget blandede mødrene »ophav« har Børnefilmklubben vist sig at være levedygtig og har i dag omkring 1800 medlemmer.

I 1964 startede en *fritidsklub* på Nørremarken i lokaler, der var godkendt efter en dispensation fra kommunen. Marie Lauritsen var formand for klubben på dette tidspunkt og som leder ansattes Nancy Buhl, en post hun beholdt indtil kommunen i 1974 overtog klubben i nye og specielt indrettede lokaler.

Blandt Kvindeudvalgets andre aktiviteter kan bl.a. nævnes den eftermiddagsklub for pensionister, der startedes i 1965 og siden har holdt åben hver mandag.

I det foregående er nævnt en række af Kvindeudvalgets mere udadvendte aktiviteter. Det ændrer imidlertid ikke ved den kendsgerning, at Kvindeudvalget

absolut har haft sin største betydning i arbejdet for partiforeningen. Hundrevis af kvinder har i disse 45 år gjort et stort og uegennyttigt arbejde for Socialdemokratiet.

Derudover har der gennem årene været valgt adskillige kvinder

fra Socialdemokratiet i menighedsråd, ligningskommission, byråd m. m.

Disses virksomhed og betydningen heraf, ville kunne tages op af kommende bidragydere til Koldingbogen.

Medhjælpere ved fest for ældre medborgere i Industriforeningen 1951.

Enkelte af deltagerne i en udflugt o. 1950. Tre af de fire formænd, udvalget har haft er med her, Andrea Jørgensen, Sonja Andersen og Marie Lauritsen.

